Det løftede slør

George Eliot

George Eliot

Det løftede slør

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Eliot: *Det løftede slør* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Eliot: *Det løftede slør* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1

Nu er det snart forbi med mig. I den sidste tid har jeg haft stærke anfald af astmaen, og min læge mener, jeg tør trøstigt håbe, at jeg ikke har mere end et par måneder tilbage at henslæbe mit liv i. Hvis jeg da ikke er forbandet med en usædvanlig konstitution, som jeg er forbandet med en usædvanlig åndelig karakter, skal jeg ikke ret meget længere sukke under min tilværelses trættende byrde. Hvis det blev anderledes – hvis jeg skulle leve så længe, som de fleste ønsker – ville jeg for første gang få at vide, hvad der er værst, skuffet håb eller sikker forudseen. For jeg ved forud, hvornår jeg skal dø og alt, hvad der vil ske i mine sidste øjeblikke.

Netop om en måned, den 20. september 1850 sidder jeg her i denne stol, i dette samme værelse, kl. 10 om aftenen og længes efter døden, træt af mine evindelige fremsyn, uden at lade mig dåre af falske billeder, uden håb. Jeg sidder just og stirrer efter en lille blå flamme i ilden, og min lampe brænder lavt, så kommer den frygtelige hoste. Jeg får netop lige tid til at nå klokkestrengen og ringe voldsomt, forinden jeg føler mig på nippet til at kvæles. Ingen kommer, og jeg ved, hvorfor de ikke gør det. Mine to tjenere er forelskede og er i god gang med at slås. Min husholderske er for en time siden styrtet rasende ud af huset, for at Perry skulle tro, hun ville drukne sig; Perry er til sidst blevet bange og er gået ud efter hende. Den lille køkkenpige har lagt sig til at sove på en bænk; hun hører aldrig, der ringes, klokken kan ikke vække hende, for det er ikke noget, der hører til hendes opgaver. Jeg kvæles mere og mere, min

lampe går ud; – hvor den oser! – Jeg kæmper imod, griber igen efter klokkestrengen, jeg higer tilbage til livet, – og der er ikke én til at hjælpe mig! Jeg tørstede efter det ukendte, men nu er min tørst forbi. O, Gud, lad mig blive her hos det, jeg kender, selv om jeg også er træt og ked af det; jeg vil da være tilfreds. Hvor jeg lider! Jeg kvæles! – Og så skoven, og markerne, luftens friskhed efter regn, morgensolens skær gennem mine ruder, den lune arne på en frostdag – skal alt det for bestandig skjules af mørket?

Mørke – mørke – ingen smerter – slet intet andet end mørke! Jeg vandrer frem, videre og videre frem gennem mørket; mine tanker kommer ikke ud af mørket, men det er, som om de stedse gik fremad – fremad …

Dog, førend det kommer så vidt, vil jeg bruge mine sidste rolige timer til at fortælle min besynderlige historie. Jeg har aldrig åbnet mit hjerte helt for noget som helst menneskeligt væsen, jeg har aldrig sat pris på mine medmenneskers sympati. Men vi kan alle vente os lidt deltagelse, lidt venlighed, når vi er døde; det er kun den levende, fra hvem al overbærenhed og skånsel holdes borte, ligesom regnen holdes borte af hård østenvind. Så længe hjertet endnu kan slå, så knus det – siden mægter I det jo ikke; så længe øjet endnu kan vende sig mod jer med en frygtsom bøn, så svar det med iskold, ligegyldig stirren; så længe øret, det fine bud til sjælens inderste, endnu er åbent for venlige toner, så pin og sår det med hård høflighed og spotske komplimenter: så længe hjernen endnu har følelse, så skynd jer at undertrykke den med jeres uoverlagte domme og jeres trivielle hverdagssnak. Hjertet vil lidt efter lidt blive stille, øjet vil høre op at bede, øret vil blive døvt. Hjernen trænger ikke

til noget mere og er ligeledes holdt op at arbejde. Så kan alle jeres medlidende ord få luft, så erindrer og så beklager I arbejdet, kampen og ulykken! så påskønner I værket, så kan I besmykke fejlene og finde jer i at begrave dem!

Men hvad er det for en triviel skoledrengestil, og hvorfor dvæler jeg ved alt det? Det har kun lidt at gøre med mig selv. Jeg efterlader mig ingen værker, som eftertiden kan hædre, og jeg har ingen nære slægtninge, som kan græde ved min grav til gengæld for alle de sår, de tilføjede mig, dengang jeg var hos dem. Det er kun mit livs historie, som måske kan vinde lidt mere sympati hos fremmede, når jeg er død, end jeg nogensinde opnåede hos mine venner, mens jeg levede.

Min barndom forekommer mig måske lykkeligere, end den virkelig var, i forhold til alle de senere år. For dengang var fremtidens slør lige så uigennemtrængeligt for mig som for alle andre børn; som de, glædede jeg mig ved øjeblikket og levede i søde, ubestemte drømme om den dag i morgen. Og jeg havde en kærlig moder; selv nu, så mange sørgelige år efter, føler jeg noget, der ligner glæde, ved erindringen om hendes kærtegn, når hun havde mig på skødet, holdt mig i sine arme og trykkede sin kind til min. Jeg havde dengang en øjensygdom, husker jeg, og jeg sad på hendes skød fra morgen til aften. Men denne varme kærlighed forsvandt hurtigt fra mit liv. Jeg red på min lille hvide pony med rideknægten ved siden af ligesom tidligere, men der var ingen kærlige øjne mere, som fulgte mig, når jeg steg op, og jeg blev ikke længere modtaget af et par åbne arme, når jeg kom tilbage.

Måske jeg savnede min moder mere, end andre syv-otteårs drenge ville have gjort, hvis alle deres øvrige glæder var

forblevet ubeskåret; for jeg var vistnok af en meget ømfindtlig natur. Jeg husker endnu, hvor stærkt et indtryk det gjorde på mig, når jeg hørte ekkoet af hestenes trampen i stalden, eller hundenes gøen, eller lyden af faders vogn, der rullede gennem porten, eller slagene på gongongen ved frokost- og middagstid. Hørte jeg engang imellem soldaterne marchere forbi med deres taktfaste skridt – der var en kaserne i den nærliggende by – kunne jeg komme til at græde og ryste ved det; men når de var draget bort, længtes jeg alligevel efter, at de skulle komme tilbage.

Fader, tror jeg, betragtede mig som et underligt barn, og han brød sig vist ikke synderligt om mig, skønt han var meget omhyggelig for at opfylde, hvad han anså for en faders pligter. Men han var allerede ud over sine bedste år, og jeg var ikke hans eneste søn. Min moder havde været hans anden kone, han var fem og fyrre, da han ægtede hende. Han var en bestemt, ubøjelig, yderst ordentlig mand, en dristig godsejer, et af disse mennesker, som altid ligner sig selv, fra den ene dag til den anden, som aldrig påvirkes af vejret, og som hverken kender til virkelig sorg eller virkelig glæde. Jeg havde stor respekt for ham og var endnu mere frygtsom og indesluttet i hans nærværelse end ellers, – hvad der måske bragte ham til at opdrage mig efter andre regler end dem, han havde anvendt overfor min ældste broder, som på den tid var en langbenet student i Eton. Min broder skulle være hans efterfølger og arving til godset, derfor måtte han naturligvis til Eton og Oxford og slutte bekendtskaber. Fader var heller ikke den mand, som undervurderede den hjælp, de latinske satirer og de græske dramaer yder, når man vil hævde en aristokratisk stilling; i sit

stille sind havde han dog kun liden agtelse for "disse døde, men kronede ånder", eftersom han havde dannet sig en uafhængig mening ved at læse Potters "Aeschylos" og kigge i en engelsk oversættelse af Horats.

Med mig havde han en anden bestemmelse: han havde på den sidste tid givet sig af med minespekulationer og derved fået den idé, at en videnskabelig opdragelse var det eneste, der kunne hjælpe en yngre søn frem. Desuden var det klart, at en sky, ømfindtlig dreng som jeg ikke var skikket til det rå liv i en offentlig skole. Det havde mr. Letherall også sagt ganske bestemt. Mr. Letherall var en høj mand med briller, som en dag tog mit lille hoved mellem sine store hænder og trykkede på det hist og her, som om han søgte efter noget: så satte han begge sine tykke tommelfingre på mine tindinger, skubbede mig lidt fra sig og stirrede på mig gennem sine skinnende briller. Det lod ikke til, at han var fornøjet med sine observationer, for han rynkede panden og sagde til fader, mens hans tommelfingre vandrede ned over mine øjenbryn:

"Se, der mangler vi noget, sir, der omkring! ... og her," tilføjede han og dunkede mig oven i hovedet, "her har vi for meget. Det ene må vi se at få frem, og det andet må vi se at få dysset ned."

Jeg stod og rystede, dels under en uklar forestilling om, at jeg var genstand for hans fordømmelse, og dels drevet af en følelse af mit første had, – had til denne svære, bebrillede mand, der tog på mit hoved, som om han ville købe det og stod og pruttede om prisen.

Jeg ved ikke, hvor megen del mr. Letherall havde i det system, der nu blev fulgt med hensyn til mig; men så meget er vist, at

private lærere, naturhistorie, fysik, og de moderne sprog var de midler, hvormed manglerne ved min organisation skulle afhjælpes.

Jeg havde ingen forstand på maskiner, derfor fik jeg fuldt op at bestille med dem; jeg havde ondt ved at huske klasseinddelinger, derfor var det absolut nødvendigt, at jeg gav mig af med den systematiske naturhistorie: jeg tørstede efter menneske-bedrifter og menneskelivets bevægelser, og så blev jeg proppet med mekaniske kræfter, med molekyler, elektricitet og magnetisme.

Jeg tvivler ikke om, at en kraftigere dreng ville være gået godt frem og have fundet de elektriske fænomener lige så interessante, som det hver dag blev prædiket for mig, at de var; men sådan som sagerne stod, kunne jeg i uvidenhed kappes med den dummeste dreng, der nogensinde er blevet smidt ud af en latinskole. Jeg stjal mig til at læse Plutarch, Shakespeare og *Don Quixote* og beskæftigede således mine tanker, mens min hr. lærer forklarede mig, at "en oplyst mand kendes fra en uvidende derpå, at han ved, hvorfor vandet løber nedad". Jeg brød mig ikke om at være denne oplyste mand. Jeg glædede mig over skovbækken, jeg kunne sidde i timevis og høre vandet risle mellem småstenene og bade de lysegrønne vandplanter; men jeg brød mig ikke det mindste om at vide, hvorfor det rislede; jeg var ganske sikker på, at der måtte være gode grunde for noget, som var så smukt.

Jeg behøver ikke at dvæle længere ved dette afsnit af mit liv. Jeg har sagt nok til, at man kan forstå, at jeg var en følsom, upraktisk natur, der voksede op i ubeslægtede omgivelser, hvori jeg aldrig kunne komme til at udvikle mig sundt og lykkeligt.

Efter at jeg havde fyldt mit sekstende år, blev jeg sendt til Geneve for at fuldende min uddannelse, og jeg var meget glad ved forandringen; da jeg første gang så Alperne ved solnedgang, påkom der mig en følelse, som om himlen åbnede sig for mig. Tre år af mit liv tilbragte jeg her som i en rus af den dejligste vin, og levede sammen med naturen i dens storartede ynde.

Man vil måske tænke, at der har boet en digtersjæl i mig, da jeg så tidligt følte begejstring for naturen; men så lykkelig en lod skulle desværre ikke blive min.

En digter synger højt og tydeligt sin sang, og stoler på, at der nok findes et lyttende øre og en sympatetisk sjæl, som den engang, sent eller tidligt, vil nå. Men digterånden uden stemme – den digterånd, der ikke får luft uden i tavse tårer ved stranden, når middagssolen glimrer på vandet, eller en indre gysen ved lyden af rå stemmer og ved synet af kolde øjne – denne stumme lidenskab bringer sjælen til at føle sig så forfærdelig ensom midt i det muntreste selskab. Der var dog øjeblikke, hvor jeg følte mig mindre alene: det var, når jeg om aftenen lå i min båd ude på søen; jeg syntes da, at himlen og de glødende bjergtoppe og det stille, mørkeblå vand åndede så inderlig en kærlighed til mig, som jeg ikke havde set i noget menneskeligt åsyn, siden min moder forlod mig. Jeg plejede at lægge mig ned i båden og lade den drive, hvorhen den ville, mens aftensolens glødende skær langsomt svandt fra den ene bjergtop efter den anden, som om profetens ildvogn rullede hen over dem på vejen til lysets hjem.

Når så alle de hvide tinder stod i mørke med deres døde ligfarve, måtte jeg skynde mig at ro hjem; for jeg var under stadigt opsyn og måtte ikke blive for længe ude. En sådan

sindstilstand var bestemt ikke skikket til at skaffe mig fortrolige venner blandt de mange unge mænd på min alder, der, ligesom jeg, studerede i Geneve. Alligevel sluttede jeg et inderligt venskab, og det mærkeligt nok med en kammerat, hvis hele åndsretning netop var min modsat. Jeg vil kalde ham Charles Meunier, da hans virkelige navn – han var englænder ligesom jeg – senere er blevet berømt. Hans forældre var døde, og han levede på et dårligt kvistkammer, hvor han drev de medicinske studier, han var særlig anlagt for. Hvor besynderligt var det ikke, at jeg med mit ustadige sind, jeg, som var så blød og så ukritisk, som hadede forskning og fordybede mig i betragtning, – at jeg skulle drages hen til en yngling, som sværmede for videnskaben. Men båndet mellem os var heller ikke et åndeligt; det skrev sig fra en kilde, som med held parrer den dumme og den åndrige – drømmeren og praktikeren, – det kom af en fælles følelse. Charles var fattig og grim, udlét af byens lapse og udelukket fra salonerne. Jeg så, at han stod isoleret som jeg selv, skønt af andre grunde, og drevet af en sympatetisk følelse begyndte jeg at nærme mig ham. Kort sagt, vi sluttede os sammen, så meget som vore forskellige vaner tillod det, og når Charles en sjælden gang havde fri, vandrede vi sammen op ad Salève eller tog båd til Vevay, mens jeg drømmende hørte ham fortælle om sine planer for fremtidige eksperimenter og opdagelser. I mine tanker blandede jeg dem sammen med glimt af det blå vand og de lette skyer, med fuglenes melodier og glansen af de fjerne gletsjere. Han vidste, at jeg kun lytte halvt åndsfraværende på ham, men alligevel kunne han godt lide at tale til mig på den måde; for taler vi ikke om vore forhåbninger og planer selv til hunde og fugle, når de holder af os?

Jeg har dvælet ved dette mit venskab, fordi det står i forbindelse med en besynderlig, en rædselsfuld begivenhed senere hen i mit liv.

Denne lykkeligere tid i Geneve blev for øvrigt afbrudt af en svær sygdom, som jeg dunkelt erindrer som smertefulde dage, hvor fader sad ved siden af min seng. Så kom den matte, kedsommelige rekonvalescens: der begyndte at blive lidt forskel på dagene, efterhånden som jeg blev stærk nok til at gøre længere og længere ture. En sådan dag sad fader atter ved siden af min sofa og sagde til mig:

"Når du nu bliver rask nok til at rejse, Latimer, tager jeg dig med hjem. Rejsen vil adsprede dig og gøre dig godt! Vi tager gennem Tyrol og Østrig, så der bliver meget nyt for dig at se. Vore gamle naboer, Filmores, er kommet hertil, Alfred træffer vi i Basel, og vi rejser sammen til Wien og tilbage over Prag ..."

Fader blev kaldt ud, før han havde fuldført sætningen, og min tanke stod nu stille ved ordet: *Prag*. Jeg følte mig så besynderlig til mode, det var, som om et nyt, vidunderligt skuespil frembød sig for mig: en stad i brændende solskin. Men jeg syntes, det var middagssolen fra et længst forsvundet århundrede, der var standset i sit løb, i menneskealdre var den ikke forfrisket ved nattedug eller regnskyl og den forbrændte folkets støvede, ormædte storhed, – et folk, der var fordømt til at leve videre på gamle erindringer ligesom afsatte konger i deres kongelige, guld indvævede pjalter. Byen så så tørstig ud, selve den brede flod forekom mig som et metalbånd, og jeg syntes, at de sværtede statuer langs den uendelige bro, med deres gammeldags dragter og helgenkroner på, var de virkelige beboere og ejere af stedet, mens de travle mennesker, som jog

frem og tilbage, var som en sværm døgnfluer, der hjemsøgte det blot for en dag. Sådanne barske stenvæsener som disse, tænkte jeg, er fædre til de gamle, visne børn i de solbrændte, medtagne boliger på skråningen foran mig, fædre til dem, som praler med den afslidte og hensmuldrende pragt på det store palads deroppe, fædre til dem, som holder deres søvnige gudstjeneste i kirkernes kvælende luft, aldrig bevægede af frygt eller håb, men drevet af deres dom til at være evigt gamle og udødelige, til at leve videre i de stive vaner, ligesom de lever i en evig middag uden at føle nattens hvile eller morgenens friskhed.

En skarp metalklang fik mig til at fare op, og jeg kom atter til mig selv; en ildrager var faldet ned, ved at Pierre åbnede døren for at bringe mig min medicin. Mit hjerte bankede voldsomt; jeg bad Pierre sætte flasken ved siden af mig, jeg skulle straks tage den.

Da jeg igen blev alene, måtte jeg spørge mig selv, om jeg havde sovet. Kunne det være en drøm – dette vidunderligt tydelige syn – så klart i alle dets enkeltheder lige til en regnbuefarvet lysstribe på stenbroen fra en stjerneformet lygte – et parti af en by, der var mig aldeles fremmed? Jeg havde aldrig set en afbildning af Prag: den lå i min hukommelse som et blot og bart navn med forvirrede historiske forbindelser, ubestemte erindringer om kejserstorhed og religionskrige.

Aldrig før havde jeg drømt således, for mine drømme var stedse forvirrede og meningsløse, undtagen når jeg led under nattemarens rædsler. Men jeg kunne ikke tro, at jeg var faldet i søvn, for jeg huskede tydeligt, hvor gradvis synet var brudt frem for mig, ligesom et tågebillede, eller som et landskab opklares, efterhånden som solen hæver sig frem af morgentågens slør.

Og i det samme jeg så det bryde frem, hørte jeg også, at Pierre kom og sagde, at mr. Filmore ventede, og jeg så fader skynde sig ud. Nej, – en drøm var det ikke; var det da – jeg bævede af salig fryd ved tanken – var det digternaturen i mig, der før kun havde vist sig i en urolig ømfindtlighed, men som nu pludselig brød frem som skabende magt? Ja, det har været på denne måde, Homer har set Trojasletten, at Dante så de dødes boliger, at Milton så Fristeren flyve ned mod jorden! Skulle min sygdom have bragt en lykkelig forandring i min tilværelse, givet mine nerver ny spændkraft, ryddet en besværlig hindring af vejen? Jeg havde ofte læst om sådanne virkninger – i romaner i det mindste.

Ja, men også i biografier havde jeg læst om en sygdoms forædlende og opløftende indflydelse på sjælens kræfter. Følte ikke Novalis sine åndsgaver vokse i samme grad, som hans legeme hentæredes af svindsot?

Da jeg i tankerne havde dvælet noget ved denne lyksalige idé, mente jeg, at jeg vel kunne prøve den gennem en viljeanstrengelse. Mit syn var fremkommet, da fader talte om vor rejse til Prag. Det faldt mig ikke et øjeblik ind at tro, at det virkelig kunne være et billede af denne stad; jeg troede, jeg håbede, at det var et maleri, som mit nylig befriede geni havde malet i febrilsk hast med farver, snappede fra gamle erindringer. Sæt, at jeg ville fæstne mine tanker ved et andet sted, – Venedig for eksempel, som jeg kendte langt bedre end Prag, så ville det måske føre til et resultat af samme slags. Jeg samlede da alle mine tanker og vendte dem mod Venedig, jeg pirrede min fantasi med poetiske reminiscenser og søgte at føle mig lige så levende til stede i Venedig, som jeg havde været i

Prag. Men forgæves! Det satte kun lidt kulør på de gamle kanalstykker, der hang hjemme i mit sovekammer; maleriet forandrede sig, mine tanker flakkede om og søgte efter mere levende billeder. Det var alt sammen prosaisk anstrengelse, og ikke passiv henrykkelse som den, jeg følte for en halv time siden. Jeg havde nær tabt modet, men jeg trøstede mig med, at inspirationen er lunefuld.

I flere dage gik jeg i en ophidset, forventningsfuld stemning og ventede på, at min nye gave skulle ytre sig igen. Jeg sendte mine tanker på vandring ud over min verden af kundskaber, i det håb, at den skulle finde noget, der atter kunne vække mit slumrende geni. Men nej, min verden forblev så mørk som nogensinde, og det mærkværdige lysglimt ville ikke atter komme, skønt jeg brændte af begærlighed efter det.

Jeg gik nu hver dag med fader en tur, der blev længere, jo mere mine kræfter tiltog. En aften havde han lovet at komme og hente mig klokken tolv næste dag for at vi kunne købe nogle småting. Han var en meget punktlig mand, og jeg var altid meget ængstelig for, at han ikke skulle finde mig fuldt færdig til den fastsatte tid. Men denne gang blev klokken både tolv og halv et, og han kom ikke. Jeg var så utålmodig, som en rekonvalescent kan være, når han ingen verdens ting har at tage sig for og har glædet sig til lidt adspredelse ved en spadseretur.

Jeg kunne ikke blive siddende i ro, som jeg burde, men gik op og ned i stuen og så ud over Rhône-floden på det sted, hvor den træder frem af den mørkeblå sø; men hele tiden tænkte jeg på, hvad der dog kunne opholde fader.

Pludselig så jeg, at fader stod inde i værelset; men han var ikke alene, der var to damer med ham. Hvor besynderligt! Jeg

havde ikke hørt fodtrin, ikke set døren åbnes, men jeg så fader, og på hans højre side mrs. Filmore, som jeg ret godt kunne huske, skønt jeg ikke havde set hende i fem år. Hun var en midaldrende kone i silke og kashmir; men den anden dame var ikke over tyve år, en høj, smækker skikkelse med yppigt, blondt hår i krøller og fletninger, der så næsten alt for kraftige ud i forhold til det slanke liv og det lille fine ansigt, de prydede. Hun havde dog intet pigeagtigt udtryk; hendes træk var hårde og de bleggrå øjne på engang skarpe, urolige og sarkastiske. De stirrede nysgerrigt på mig, og jeg følte en pinefuld fornemmelse, som om en skarp vind fo'r igennem mig. Hendes grønne dragt og den grønne krans, hun bar på sit blonde hår, bragte mig til at tænke på en undine; jeg var just optaget af den tyske lyrik dengang – og denne blege kvinde med de gennemborende øjne og det grønne gevandt forekom mig som en datter af en kolde, sivkranset strøm, et barn af en ældgammel flod.

"Nå, Latimer, du har nok ventet længe på os?" sagde fader.

Men næppe havde han sagt disse ord, før hele gruppen forsvandt. Det isnede gennem mig, og jeg havde lige kræfter nok til at kaste mig hen på sofaen.

Denne underlige, nye kraft havde da vist sig igen – men var det nu også en kraft? Var det ikke snarere en sygdom, en slags deliriumsanfald, der i enkelte øjeblikke anspændte min hjernes kræfter til usund virksomhed? Det svimlede for mig, jeg kunne ikke tro, det var virkelige ting, mit blik hvilede på, og jeg greb krampagtigt om klokkestrengen, som en, der kæmper for at fri sig fra nattemaren. Pierre kom løbende og så ganske forskrækket ud.

"*Monsieur ne se trouve pas bien ?*" spurgte han ængsteligt.

"Jeg er træt af at vente, Pierre," sagde jeg, så tydeligt og eftertrykkeligt, jeg kunne, ligesom en mand, der bestemt *vil* være ædru til trods for den vin, han netop har indtaget; "jeg er bange for, at der er hændet min fader noget, han plejer at være så præcis. Løb hen til hotellet og se, om han er der."

Pierre gik straks med et trøstende "*Bien monsieur*", og jeg følte mig lidt bedre efter denne scenes simple, oplivende prosa. Jeg gik ind i mit sovekammer ved siden af for at komme endnu mere til ro, tog proppen af en flaske *Eau-de-Cologne*, og gned mig med den forfriskende væske på hænderne og panden og under næsen. Jeg havde allerede så småt begyndt at smage den rædsel, der er knyttet til ethvert menneskes lod, hvis natur ikke er indrettet i overensstemmelse med den gængse beskaffenhed.

Endnu under det fulde indtryk af forfriskningen vendte jeg tilbage til dagligstuen, men nu var den ikke længere tom, som da jeg forlod den. Foran skærmbrættet stod fader med mrs. Filmore på højre hånd, og til venstre – den smækre, blonde pige, med de skarpe øjne fæstede på mig i halvt smilende nysgerrighed.

"Nå, Latimer, du har nok ventet længe på os?" sagde fader.

Jeg hørte intet mere, jeg følte intet mere, før jeg mærkede, at jeg lå på sofaen og havde fader og Pierre ved siden af mig. Da jeg var kommet helt til mig selv, gik fader ud, men kom straks efter ind igen og sagde:

"Jeg har sagt til damerne, hvordan du har det, Latimer. De sidder i stuen ved siden af. Vi har opgivet at gå i butikker i dag. – Den unge dame er Bertha Grant, en forældreløs niece af mrs. Filmore; Filmores har taget hende til sig, så du får hende til

nabo, når vi kommer hjem – ja, måske kommer du i familie med hende, for jeg tror nok, at hun og Alfred synes om hinanden, og det skulle glæde mig, om det parti kom i stand, da Filmore vil sørge for hende i alt, som om hun var hans egen datter. Forresten troede jeg, du vidste, at hun boede hos Filmores."

Han hentydede ikke til, at jeg var besvimet i det øjeblik, jeg så hende, og jeg ville ikke for alt verden have sagt ham, hvorfor; jeg gyste ved tanken om at skulle åbenbare for nogen, hvad der kunne blive anset for en beklagelig egenskab, og allermest ved at forråde det til fader, som da stadig ville have været bekymret for min sundhed.

Kort efter denne sidste hændelse, – jeg tror endog, det var dagen efter – begyndte jeg at lægge mærke til en ny periode i mit følelsesliv, som jeg aldrig før havde kendt, da jeg kun var kommet så lidt og så flygtigt i berøring med andre, siden jeg havde været syg. Mit blik kunne nemlig ligesom trænge igennem en anden, helt ind til sjælen, og åbenbare mig dens inderste følelser: selv en så ligegyldig, uinteressant bekendt som mrs. Filmores ustadige, intetsigende tanker tvang sig ind på min bevidsthed, lig toner fra et skurrende musikalsk instrument eller et fanget insekts høje summen. Men dette uhyggelige talent lod mig dog i det mindste af og til i ro; så skjultes atter mine omgangsvenners hjerter for mig, og jeg følte en lettelse som den, stilheden giver trætte nerver. Jeg kunne have antaget det påtrængende klarsyn for en sygelig virksomhed af min fantasi, hvis ikke den omstændighed, at jeg forudså uberegnelige ord og handlinger, havde vist mig, at det virkelig stod i forbindelse med andres åndsliv.

Nu kunne denne overnaturlige viden være trættende og plagsom nok, når den bebyrdede mig med ligegyldige folks tanker; men den var mig ligefrem en kilde til dyb sorg og smerte, når den åbnede mig deres sjæle, som stod i nært forhold til mig, når jeg så al den fornuftige tale, de venlige opmærksomheder, den vittige konversation og de gode gerninger, som plejede at danne deres karakter, når jeg så alt det sønderlemmet af et mikroskopisk klarsyn, der viste mig den gennemgående smålighed, den undertrykte egoisme, hele dette sammenrodede kaos af barnagtighed, snæverhjertethed og lave, ynkelige tanker, hvorfra menneskelige ord og gerninger dukker op ligesom småbobler på en gærende affaldsdynge.

I Basel traf vi sammen med min broder Alfred, som nu var en køn, veltilfreds fyr på seks og tyve år – en fuldstændig modsætning til min skrøbelige, nervøse, uvirksomme person. Jeg blev anset for at besidde en slags halvt kvindelig, halvt forklaret skønhed; for portrætmalerne i Geneve havde ofte anmodet mig om at sidde for dem, og jeg havde endog været model til en døende minnesanger. Selv syntes jeg imidlertid slet ikke om mit udseende, og kun den tro, at det var en betingelse for digtergeniet, ville have forsonet mig med det. Men ak, det korte håb var nu aldeles slukt, og i mit ansigt så jeg intet andet end præget af en sygelig konstitution, der var skabt for tålmodig liden, men alt for svag for den høje kraft, som digterkaldet fordrer.

Alfred havde jeg ikke set i mange år, og således som jeg nu fandt ham, var han mig ganske fremmed. Han kom mig dog meget venligt og broderligt i møde.

Han besad denne de muntre, selvtilfredse naturers overfladiske godmodighed, som ikke frygter nogen medbejler, og hvem der aldrig er gået noget imod. Jeg er ikke vis på, at min karakter var så ren, så jeg kunne have undgået at misunde ham, selv om vore ønsker ikke var stødt sammen, og selv om jeg havde været i den normale, sunde tilstand, der tilsteder gensidig fortrolighed og tilslutning. Der må altid have været antipati mellem vore naturer. Som det nu gik, blev han efter få ugers forløb genstand for mit dybeste had, og når han trådte ind i stuen, eller endnu mere, når han talte, fo'r jeg sammen med en fornemmelse, som om man skrabede på metal. Mit sygelige klarsyn var mere ivrigt og stadigt beskæftiget med hans tanker og følelser end med nogen andens af dem, jeg traf på. Jeg ærgrede mig dagligt over hans langsomme tankeomløb, over hans lyst til at beskytte andre, over hans selvglade indbildning, at Bertha var forelsket i ham, over hans halvt medlidende foragt for mig – hvilket jeg alt sammen ikke opdagede af de sædvanlige tegn i ord, betoning og handlinger, som andre mistænksomt vogter på, men i hele dets afklædte nøgenhed.

For vi var rivaler, og vore ønsker stødte sammen, skønt han ikke anede det. Jeg har endnu ikke talt om det indtryk, Bertha Grant gjorde på mig, da vi blev nærmere bekendte. Hvad der væsentlig hidførte afgørelsen, var, at hun var den eneste af alle de menneskelige væsener omkring mig, som min usalige gave ingen virkning havde på. Om Bertha levede jeg altid i uvished; hendes ansigtsudtryk kunne jeg iagttage og spekulere over betydningen af, hende kunne jeg udspørge med forventningens interesse, hendes ord kunne jeg lytte til, og hendes smil kunne

jeg vente på med håb og frygt. Jeg siger udtrykkelig, at det var dette, som væsentligt bestemte det stærke indtryk, hun gjorde på mig; for i almindelighed skulle ingen kvindelig karakter synes at kunne udøve mindre tiltrækning på en sygelig, sværmerisk og lidenskabelig yngling, end Bertha. Hun var sarkastisk og bidende, havde ikke spor af fantasi og forblev kritisk og ubevæget selv ved de mest rørende scener; hun morede sig med at sønderlemme alle mine yndlingsdigte, og gjorde især nar ad den tyske lyrik, som jeg sværmede for på den tid. Endnu den dag i dag er jeg ikke i stand til at forklare mig min følelse overfor hende; det var ikke en almindelig drengeforelskelse, for hun var, selv i henseende til hårets farve, en komplet modsætning til mit kvindelige ideal, og hun manglede ganske den begejstring for det store og gode, som jeg, selv i de øjeblikke, hun herskede mægtigst over mig, ville have erklæret for karakterens ædleste egenskab. Men der findes intet mere fuldkomment tyranni end det, en egenkærlig, negativ natur udøver på en sygeligt følsom, der stedse bønfalder om sympati og støtte. De mest uafhængige mennesker anspores af en mands tavshed til at hæve sig i hans øjne, de triumferer, når de kan tvinge en gnaven og satirisk kritiker til beundring; intet under da, at en sværmerisk, mistroisk yngling vogtede på et sarkastisk kvindeansigts tillukkede hemmelighed, som om det var den ukendte guddoms skrin, der beherskede min skæbne. En ung sværmer kan ikke tænke sig, at en anden sjæl kan være fuldstændig fremmed for de kræfter, der bevæger hans egen; lad dem end være svage, skjulte, uvirksomme, tænker han, de er der dog, og de må kunne kaldes frem. Ja, undertiden tror han endog i

lykkeligt selvbedrag, at de er til stede i fuldeste mål, netop fordi han ikke ser noget ydre tegn på dem. Og denne virkning forhøjedes, som jeg allerede har antydet, overordentligt ved, at Bertha var det eneste væsen, hvis sjæls hemmeligheder vedblev at være mig en gåde. Dog var der sikkert også en anden slags fortryllelse med i spillet – den listige, ydre, legemlige tiltrækning, som morer sig med at bedrage vore psykologiske forudsætninger, og som får en mand, der maler sylfider, til at forelske sig i en "*bonne et brave femme*" med store fødder og fregner.

Berthas optræden mod mig var ret skikket til at give alle mine indbildninger opmuntring, til at opildne min drengeagtige lidenskab og til at gøre mig mere og mere afhængig af hendes smil. Når jeg ser tilbage med min nuværende sørgelige erfaring, kan jeg slutte mig til, at hendes forfængelighed har følt sig yderst smigret ved, at jeg var besvimet første gang, jeg så hende, – som hun troede, blot på grund af det stærke indtryk, hendes person havde gjort på mig. Den mest prosaiske kvinde holder af at tro, at hun er genstand for en heftig, poetisk elskov; og Bertha, som ikke havde gnist af romantik i sig, følte dog det pikante i den tanke, at hendes tilkommende mands broder ville dø af kærlighed og skinsyge for hendes skyld. At hun tænkte på at gifte sig med min broder, var noget, jeg dengang ikke antog; for skønt han stadig gjorde kur, og jeg nok vidste, at han og fader var blevet enige om sagen, var der dog endnu ingen egentlig forlovelse; – intet var blevet bekendtgjort; og ofte, når Bertha fjasede med ham og modtog hans hyldest således, at han klart kunne gennemskue hendes mening, fik hun mig til at tro, ved skjulte øjekast og

hentydninger – lutter små, feminine attituder, som aldrig ville kunne lægges hende til last – at hun i virkeligheden gjorde nar ad ham og, ligesom jeg, anså ham for en dumrian, som det skulle more hende at vise vintervejen. Mig kælede hun åbenlyst for i min broders nærværelse, som om jeg var for ung og for svagelig til at kunne tænke på at elske; det samme mente han om mig. Men jeg tror, at hun indvendig har moret sig over min skælven, når hun kærtegnende lod sin hånd glide gennem mine krøller, mens hun lo af mine citater. Sådanne kærtegn skænkede hun mig altid kun i vore venners nærværelse: når vi var alene, trak hun sig langt mere tilbage fra mig, men gav dog nu og da, ved ord eller vink, det tåbelige, frygtsomme håb ny næring, at hun i sit hjerte foretrak mig. Og hvorfor skulle hun så ikke følge sin tilbøjelighed? Jeg var ikke i så fordelagtig en stilling som min broder, men jeg havde formue nok; jeg var ikke et år yngre end hun, og hun var snart gammel nok til selv at kunne træffe et valg.

Ved disse strømninger af håb og frygt, der var henvist til denne ene kanal, blev hver dag i hendes nærhed mig en nydelsesrig pinsel. Der var især et velberegnet indfald af hende, som gjorde mig ganske forhekset. Medens vi var i Wien, fyldte hun sit tyvende år, og da hun satte stor pris på smykker, havde vi alle købt juveler til hende. Min foræring var naturligvis den mindst kostbare, en opalring; opalen var nu engang min yndlingssten, fordi den syntes at blusse og blive bleg, som om den havde en sjæl. Jeg sagde det til Bertha, da jeg gav hende den, og sagde, at den var et symbol på digternaturen, der forandres med himlens og med kvindeøjets skiftende glans. Om aftenen kom hun ind i en elegant dragt med alle sine

fødselsdagsgaver på undtagen min. Jeg så ivrigt ned på hendes fingre: der var ingen opal. Jeg kunne ikke få lejlighed til at gøre hende opmærksom på det om aftenen, men næste dag, da jeg traf hende siddende alene henne ved vinduet efter morgenmaden, sagde jeg: "De forsmår at bære min fattige opal. Jeg burde have erindret, at De foragter poetiske naturer, og burde have givet Dem koraller eller turkis eller en anden uigennemsigtig sten." "Så jeg foragter den?" svarede hun og tog sin guldkæde af, som hun altid bar om halsen og nede på brystet: – der hang min ring. "Det gør lidt ondt at bære den så hemmeligt," sagde hun med sit sædvanlige tvetydige smil, "og siden Deres poetiske natur er så enfoldig, at den foretrækker en mere offentlig plads, skal jeg ikke lade mig plage af den længere."

Hun tog ringen af kæden og stak den på fingeren, stadig smilende, mens alt blodet fo'r mig op i kinderne. Jeg kunne ikke få et ord frem for at bede hende om at lade ringen blive, hvor den før var. Scenen gjorde mig ganske ør, og i de næste par dage lukkede jeg mig inde på mit værelse, når som helst Bertha var borte, for atter og atter at kunne beruse mig ved tanken om dette øjeblik.

Jeg burde have omtalt, at i disse to måneder, – der forekom mig som et langt liv på grund af de nye og mægtige glæder og sorger, jeg følte – vedblev min gennemskuen af andres tankeliv at plage og pine mig. Snart var det faders, snart Alfreds, snart mrs. Filmores eller hendes mands og snart igen vor tyske førers tankestrøm, som brød ind over mig, lig en susen for ørene, man ikke kan blive fri for, uden at det forstyrrer éns egen tankegang. Det var ligesom en overnaturligt skærpet høresans, der lod én

høre brusende lyde, hvor andre fandt fuldkommen stilhed. Den afsky og træthed, jeg følte ved min ufrivillige indtrængen i andre sjæle, blev kun opvejet af mit ubekendtskab til Bertha og min voksende lidenskab for hende, en lidenskab, som blev heftigt næret, hvis den da ikke helt var opstået af dette ubekendtskab. Hun var for mig en oase af hemmelighed midt i kundskabens trættende ørken. Jeg havde aldrig tilladt min sygelige tilstand at forråde sig eller benyttet mig af den til at foregribe en usædvanlig samtale eller handling; kun én eneste gang foregreb jeg, opfyldt af bitterhed mod min broder, nogle ord, som jeg vidste, han ville til at udtale, en åndrig bemærkning, som han havde udtænkt i forvejen. Han talte gerne med en lidt affekteret nølen, og da han standsede efter det andet ord, drev min utålmodighed og min skinsyge mig til at fortsætte talen for ham, som om det var noget, vi havde lært udenad. Han blev rød og så forbavset og ærgerlig på mig; og aldrig så snart var ordene kommet over mine læber, før jeg blev bange for, at en sådan foregriben af ord, som var langt fra at være sædvanlige floskler, skulle vise, hvor forskellig jeg var fra andre, samt at jeg var en farlig fremtoning, som enhver, og fremfor alle Bertha, måtte ræddes for og afsky. Som sædvanlig overdrev jeg imidlertid det indtryk, et ord eller en gerning af mig ville gøre; for ingen lod til at optage min afbrydelse som andet end en kådhed, der kun kunne skrives på min svage og nervøse tilstands regning.

Mens jeg næsten altid var i besiddelse af dette overspændte klarsyn af det nærværende, havde jeg aldrig senere mærket noget til det tydelige fremsyn, jeg har beskrevet ved mit første møde med Bertha. Jeg ventede med spændt nysgerrighed på,

om mit drømmebillede af Prag ville vise sig at have været af samme art. Et par dage efter hændelsen med opalringen gik vi ud for at besøge Lichtenberg-paladset. Jeg kunne aldrig tåle at bese mange malerier på engang; de påvirkede mig altid så stærkt, at et eller to optog mig fuldstændig. Denne gang havde jeg stillet mig foran Giorgiones medusahoved, som man sagde var et billede af Lucrezia Borgia. Jeg havde stået længe alene henne foran det, fortryllet af den frygtelige virkelighed i det listige, ubøjelige ansigt, indtil jeg følte en underlig kvælende fornemmelse, som om jeg en stund havde indåndet en giftig duft og nu begyndte at opdage dens virkninger. Men måske var jeg alligevel ikke gået bort, hvis ikke det øvrige selskab var kommet ind igen og havde sagt, at de gik hen til Belvedere-galleriet for at få afgjort et væddemål mellem mr. Filmore og min broder angående et portræt, som hang dér. Jeg fulgte da med, halvt i drømme, og lagde ikke mærke til, hvad der foregik, før de alle var gået op i galleriet. Jeg ville ikke se noget andet maleri den dag, og begav mig derfor ned på den store terrasse; vi havde nemlig aftalt, at vi skulle spadsere lidt om i haven, når væddemålet var vundet. Jeg sad der et øjeblik, med en tåget forestilling om en smuk have med en by og grønne høje i baggrunden; så rejste jeg mig, og for at komme bort fra skildvagten gik jeg ned ad de brede stentrapper og besluttede at sætte mig længere nede i haven. Just som jeg kom ned på grusgangen følte jeg en arm blive stukket ind i min, og en blød hånd trykke den til sig. Jeg formelig stivnede, det var ligesom højdepunktet af den fornemmelse, jeg endnu havde fra beskuelsen af Lucrezia Borgia. Haven, sommerhimlen, Berthas arm, alt forsvandt for mig. Jeg syntes, jeg var i mørke, hvoraf

der efterhånden frembrød et dæmpet lysskær, og jeg følte, at jeg sad i faders lænestol i biblioteket derhjemme. Jeg kendte ildstedet – hunden foran brændeilden – den sorte marmorkamin med det hvide relief af den døende Cleopatra i midten. Usigelig, håbløs elendighed knugede mit hjerte: så blev lyset stærkere, for Bertha kom ind med et lys i hånden – Bertha, min kone, – med sine grusomme, hånlige øjne, med grønne juveler og grønne blade på sin hvide baldragt; hver hadefuld tanke i hende lå åben for mig … "Vanvittige idiot! Hvorfor kan du dog ikke tage livet af dig selv, hvad?" Det var en helvedeskval. Jeg så ind i hendes ubarmhjertige sjæl, – så dens tomme verdslighed, dens glødende had – følte det slå mig i møde som en luft, jeg var nødt til at indånde. Hun kom hen med sit lys og lænede sig ind over mig med et bittert, hånligt smil; jeg så den store smaragd-brosche på hendes bryst, en slange med diamantøjne. Jeg gyste – jeg foragtede denne kvinde med den tomme sjæl og de lave tanker, men jeg følte mig hjælpeløs overfor hende, som om hun klemte mit blødende hjerte og ville klemme det, indtil den sidste dråbe livsblod var flydt ud. Hun var min hustru, – og vi hadede hinanden. Lidt efter lidt svandt arnestedet, det halvmørke læseværelse, det skinnende lys bort, det syntes at flyde ud i en lys baggrund: kun slangen med diamantøjnene vedblev at svæve for øjnene af mig. Så følte jeg mine øjenlåg glippe, og det fulde dagslys omgav mig atter; jeg så en have og hørte stemmer; jeg sad på trappen i Belvedere, og mit selskab stod omkring mig.

Den sindsbevægelse, dette afskyelige drømmesyn havde bragt mig i, kastede mig på sygelejet i flere dage og forlængede vort ophold i Wien. Jeg gyste af rædsel, hver gang jeg tænkte på

den scene, og den stod uafbrudt for mig, som om den var indbrændt i min erindring; og dog – så stort er menneskehjertets vanvid under indflydelsen af øjeblikkelige drifter – dog følte jeg en vild, udfordrende glæde over, at Bertha skulle blive min; for så fuldkomment, som mit tidligere fremsyn ved vort første møde var gået i opfyldelse, havde jeg kun lidet håb om, at dette mit sidste rædsomme glimt af fremtiden kun kunne være et spil af min ophidsede fantasi og slet ikke skulle stå i forbindelse med virkeligheden. Der var blot en eneste ting, som endnu kunne få mig til at tvivle om min frygtelige overbevisning: det var, hvis jeg så, at Prag var anderledes, end den havde vist sig for mig den dag! Og – Prag var den næste by på vor rute!

Imidlertid var jeg aldrig så snart sammen med Bertha igen, før jeg var lige så fuldstændig under hendes herredømme som før. Hvad jeg end havde set i den modne kvinde Berthas hjerte, var dog den unge pige Bertha en fortryllende gåde for mig: jeg skælvede ved hendes håndtryk, følte hendes trolddom, higede efter vished om hendes kærlighed. Frygten for gift er kun ringe i sammenligning med tørstens hede. Ja, og jeg var lige så skinsyg på min broder som før, lige så oprørt over hans overlegne væsen mod mig; for min stolthed, min sygelige pirrelighed havde ikke forladt mig, men stred imod ved hvert lille angreb, lige så sikkert som mit øje stred imod et indtrængende sandskorn. Fremtiden havde, selv når jeg så den i gyselige syner, ikke mere magt end en idé over mig, i sammenligning med mine øjeblikkelige følelser: kærlighed til Bertha, had og skinsyge mod min broder.

Det er en gammel historie, at folk sælger sig til Fristeren og underskriver en kontrakt med deres blod, fordi den først skal afgøres langt hen i fremtiden; så farer de afsted og snapper den drik, deres sjæle tørster efter, og skynder sig ikke mindre vildt, fordi de stedse følges af en mørk skygge. Der er ingen genvej, ingen jernbane, som fører til visdom, – efter så mange århundreders tænkning går sjælens vej dog endnu gennem et vildnis af tjørne og må vandres i ensomhed, med blødende fødder og bønlige suk, som den blev vandret i gamle dage.

Jeg spekulerede ivrigt på, hvorledes jeg skulle blive min broders lykkelige rival; for da jeg ikke kendte Berthas virkelige følelser, vovede jeg mig ikke til skridt, der kunne tvinge hende til at tilstå dem. Jeg tænkte, jeg ville også få det at vide, hvis Prag virkelig var, som jeg havde set den; og dog, hvor rædsom var ikke den vished! Bag ved den slanke unge Bertha, hvis ord og blik jeg vågede over, og hvis kys var salighed, så jeg stedse den fyldigere Bertha med de hårde øjne, den skarpe mund – med sin tomme, egenkærlige sjæl åbnet for mig, – ikke længere en fængslende gåde, men en udmålt størrelse, der uophørligt trængte sig ind på mit modstræbende syn.

Kan du ikke unde mig din sympati, – du, som læser dette? Kan du ikke tænke dig den dobbelthed i mig, ligesom to parallelle strømme, hvis vande aldrig blandes og aldrig flyder sammen til en fælles farve? Du må vide, hvor lidt ideer formår overfor driftens magt: og mine syner var efter kort tids forløb kun ideer, blege skygger, som forgæves vinkede advarende, når min hånd rakte efter det levende, det elskede. Senere har jeg med bitter klage tænkt på, at hvis jeg havde forudset noget mere eller noget andet, hvis jeg i stedet for det skrækkelige syn,

der forgiftede den lidenskab, den dog ikke kunne tilintetgøre, kunne have forudset det øjeblik, da jeg så min broders ansigt for sidste gang, så ville mine følelser mod ham være blevet mildnet, min stolthed og mit had ville være blevet forvandlet til medlidenhed. Men det er en af de forfængelige tanker, vi mennesker smigrer os med. Vi bilder os ind, at egenkærligheden i os så let kunne være smeltet bort, og at det blot var vor indskrænkede kundskab, som hæmmede vort højmod, vor ærefrygt og vor fromhed, og hindrede dem i at kvæle vor ligegyldighed for vort medmenneskes følelser. Vor opofrelse og selvfornægtelse ser så stor ud, når egoismen har hersket sin tid, når den triumf, vi så foragteligt strider for, og som må tages fra en anden, pludselig kommer, og vi da gyser tilbage for den, fordi den holdes af dødens kolde hånd.

Vi ankom til Prag om natten, jeg var glad ved det, for det, at være i flere timer i byen uden at se den, var det samme som at opsætte et forfærdeligt afgørende øjeblik. Da vi ikke skulle blive længe i byen, men tænkte at tage hurtigt videre til Dresden, blev det foreslået, at vi skulle køre ud om morgenen for at få et overblik over staden og besøge de interessanteste steder, inden heden blev trykkende, – for vi var i august og vejret var tørt og hedt, men damerne var længe om at gøre toilette, og til faders ærgrelse kom vi ikke til vogns før op ad formiddagen. Da vi kørte ind i jødekvarteret for at se den gamle synagoge, tænkte jeg med en vis lettelse, at vi ville blive opholdt i denne lave, indelukkede del af byen, til vi alle var for trætte og varme til at gå videre, og så ville vi vende tilbage uden at få andet at se end de gader, vi allerede var kommet igennem. Det ville atter give en dags opsættelse – opsættelse, den eneste skikkelse, hvori den

bange sjæl kender håbets trøst. Men som jeg stod der under den gamle synagoges sværtede, skæmmede buer, i det matte skær fra de syv tynde lys i den hellige stage, og da vor jødiske fører tog Lovens Bog og læste for os i det gamle sprog, da følte jeg med gysen, at denne underlige bygning med dens smuldrende levninger af middelalderens jødedom var det samme som mit syn. Disse sværtede, støvede kristne helgener med de høje buer og de store lys manglede blot den trøstige foragt, hvormed de burde pege ned på en levende død, mere indskrumpet end deres egen.

Som jeg havde ventet, ville de ældre af selskabet hjem til hotellet, da vi kom ud af jødekvarteret. Men mens jeg før havde glædet mig til det, følte jeg nu en pludselig, overvældende drift til at gå til broen med det samme og få ende på den opsættelse, jeg selv havde ønsket. Jeg erklærede med ualmindelig bestemthed, at jeg ville ud af vognen og spadsere alene; de kunne køre hjem uden mig. Fader troede, at det blot var et anfald af mit gamle "poetiske nonsens", og indvendte, at jeg ville blive syg af at gå i heden; men da jeg alligevel ikke gav efter, blev han vred og sagde, at jeg godt kunne følge mine egne tossede indfald, men at Schmidt (vor fører) skulle følge med. Jeg gik ind på det, og marcherede så afsted med Schmidt til broen.

Aldrig så snart var jeg kommet igennem den store gamle port foran broen, før en skælven fo'r igennem mig, og jeg blev iskold midt i middagsheden. Men dog gik jeg fremad, jeg søgte efter noget – en lille bagatel, som jeg særligt erindrede fra mit syn. Der var den: – en regnbuefarvet stribe på fliserne fra lyset, som brød sig gennem en stjerneformet lampe!

2

Før efteråret var forbi, og mens de brune blade endnu hang tæt på parkens træer, var min broder og Bertha blevet forlovet og skulle efter bestemmelsen holde bryllup næste forår. Skønt jeg siden hint øjeblik på broen i Prag havde været vis på, at Bertha ville blive min hustru, havde min medfødte frygtsomhed og mistro dog stadig lukket munden på mig, så de kærlighedserklæringer, jeg undertiden indstuderede, døde bort, før de blev udtalt. Jeg havde atter kæmpet den gamle strid, – længslen efter et kærligt svar fra Berthas læber var blevet overvundet af frygten for, at et foragteligt nej skulle lamme mig som en ætsende syre.

Hvad var vel visheden om den fjerne nødvendighed for mig? Jeg skælvede under hendes nærværende blik, jeg higede efter nuets glæde, og blev kun standset af øjeblikkets frygt. Således gik dagene: jeg var vidne til Berthas forlovelse og hørte tale om hendes bryllup med en følelse, som om jeg blev ved fuld bevidsthed redet af nattemaren: jeg vidste nok, det var en drøm, der ville forsvinde, men følte mig dog knuget som under et tag af mægtige kløer.

Når jeg ikke var sammen med Bertha – (men det var jeg tit og mange gange, for hun vedblev at optræde overfor mig med spøgende protektion, uden at min broder blev skinsyg over det) – plejede jeg at slå tiden ihjel ved at spadsere og ture omkring, til fods eller til hest, så længe det var lyst, og siden lukkede jeg mig inde med mine mange bøger, som jeg aldrig læste: bøger kunne nemlig ikke længere fængsle min opmærksomhed! Min

selvbevidsthed var blevet hævet til den højde, hvor vore egne bevægelser former sig for os til et drama, som bydende trænger sig frem for vort syn, og hvor vi får tårer i øjnene mindre ved at føle lidelse end ved at tænke på den. Jeg fornemmede ligesom en medlidende angst over min egen tragiske skæbne, den skæbne: at være helt og holdent skabt for smerte uden at eje en eneste fiber, som kunne bæve af fryd, – et væsen, som tanken om kommende ulykke røvede alle nærværende glæder, og hos hvem tanken om kommende lykke ikke kunne dæmpe øjeblikkets smerter og øjeblikkets frygt.

Der var ingen, som gjorde mig bebrejdelser over mit drømmende, indesluttede liv. Jeg vidste, hvad fader mente om mig: "Den knægt duer ikke til noget her i verden! Lad ham drive tiden hen på sin maner og leve af sine renter, – jeg agter ikke at gøre mig ulejlighed med at få ham anbragt."

En smuk morgenstund først i november stod jeg udenfor porten og klappede den gamle dovne Cæsar, den eneste hund, som nogensinde tog notits af mig – for selv hundene skyede mig og logrede for lykkeligere folk end mig. Så trak staldkarlen min broders jagthest frem, og Alfred selv kom ud af døren, rødmosset, bredbrystet og tilfreds over at føle med sig selv, hvor godmodig en fyr han var, siden han ikke behandlede os alle uforskammet til trods for sine store fortrin.

"Nå, Latimer, gamle dreng!" sagde han til mig med medlidende hjertelighed: – "Det er dumt, du ikke får dig en tur med hundene engang imellem! Det er det bedste middel, kan du tro, mod dårligt humør!"

"Dårligt humør," tænkte jeg bittert, da han red sin vej, "ja, med den slags ord tror hverdagsagtige, indskrænkede naturer

som du at kunne beskrive sindsbevægelser, de ikke kender mere til, end din hest gør. Men for folk som dig er alligevel denne verdens goder til fals; sundhed og dumhed, praktisk egenkærlighed og godmodighed – det er nøglerne til lykken."

Det slog mig, at min egenkærlighed var endnu stærkere end hans, – den var blot en lidende egenkærlighed i stedet for en nydende. Men så snart jeg kastede et blik ind i Alfreds selvtillidsfulde sjæl, blev jeg atter ophidset; og det, at han var ukendt med al den tvivl og frygt, med den utilfredsstillede higen og pinefulde ømfindtlighed, som formørkede mit liv, forekom mig at løse alle bånd imellem os. Den fyr trængte ikke til medfølelse eller kærlighed; han ville ikke engang mærke den slags, mere end klippen mærker den lette, hvide tåge, som lægger sig om den. Ham var ingen ulykke bestemt; og hvis han ikke blev gift med Bertha, kunne grunden kun være, at han havde fundet sig en behageligere stilling.

Mr. Filmores hus lå tæt udenfor vor park, og så snart jeg vidste, at min broder var gået i en anden retning, plejede jeg at begive mig derhen for at se, om Bertha var hjemme. Længere op ad dagen gik jeg altså derud. Jeg traf hende mod sædvane alene, og vi spadserede rundt i haven; hun spadserede sjældent, undtagen på dens revne grusgange.

Jeg kan huske, hvor jeg syntes, hun var en yndig sylfide, dengang den lave novembersol skinnede på hendes blonde hår, og hun gik og drillede med sin sædvanlige spot, som jeg hørte på, halvt kærlig og halvt ærgerlig; det var nu engang alt, hvad jeg nogensinde fik at se af Berthas indre selv. I dag var måske ærgrelsen overvejende, for jeg havde endnu ikke forvundet den storm af mit skinsyge had, som Alfred havde vakt i mig ved sit

overmodige farvel. Pludselig afbrød jeg hende og fik hende til at fare op ved at sige næsten vildt:

"Bertha, hvor kan De dog elske Alfred?"

Hun så forbavset på mig et øjeblik, men hendes smil kom straks igen, og hun svarede skælmsk: "Hvorfor tror De, jeg elsker ham?"

"Hvor kan De spørge om det, Bertha?"

"Hvad behager? så Deres visdom tror, at jeg absolut må elske den mand, jeg skal giftes med? Nej, det ville virkelig blive alt for kedsommeligt! Jeg vil have ham til at skændes med og til at blive jaloux på, sådan en ménage skal det være. En smule tavs foragt bidrager også i høj grad til at forøge livets komfort."

"Men, Bertha, det kan ikke være Deres mening! Hvor kan det more Dem at føre mig bag lyset ved at gå og finde på sådant noget?"

"Jeg behøver virkelig ikke at ulejlige mig med at finde på noget til Dem, min lille Tasso! (Det var et øgenavn, hun plejede at give mig.) Den nemmeste måde at føre en digter bag lyset på, er at sige ham sandheden."

Hun stod og morede sig over sit sidste indfald, og i et flygtigt sekund fo'r skyggen af mit syn – af den Bertha, hvis sjæl ikke mere var nogen gåde for mig, – forbi imellem mig og denne strålende pige, denne legende sylfide, hvis følelser var mig en fortryllende hemmelighed. Jeg må uvilkårligt have gyst, for hun tog mig om livet, så mig ind i ansigtet, og sagde:

"Tasso, begynder De virkelig at skimte, hvor hjerteløs en pige jeg er? Men så er De jo ikke nær så stor en digter, som jeg troede; De er jo virkelig i stand til at tro sandheden om mig."

Skyggen gik bort igen, og det var ikke mere den, der var mig nærmest. Den pige, hvis små fingre berørte mig, hvis yndige alfeansigt så ind i mit – hun, som, efter hvad jeg troede, forrådte en interesse for mine følelser, hun ikke åbenlyst ville have vedkendt sig, – hendes varme liv bemægtigede sig atter mine sanser og min fantasi, lig en sirenes melodier, der et øjeblik har været overdøvet af truende bølgers brusen. Det var et dejligt øjeblik, ligesom når man vågner op til ungdom efter en drøm om den gråhårede alderdom. Jeg glemte alt undtagen min kærlighed til Bertha, og sagde med tårer i øjnene:

"Bertha, ville du kunne elske mig, hvis vi skulle giftes? Det gjorde lige meget, om du kun elskede mig en kort tid."

Hendes forbavselse, idet hun slap min hånd og veg tilbage fra mig, fik mig til at indse min frække, utilladelige indiskretion.

"Tilgiv mig," hviskede jeg hastigt, så snart jeg atter kunne tale, "jeg – jeg vidste ikke selv, hvad jeg sagde."

"Ah, Tasso har fået et af sine anfald igen, ser jeg!" svarede hun roligt (for hun havde fattet sig hurtigere end jeg). "Det er bedst, han går hjem og får lidt koldt om hovedet. Jeg må ind nu, ... solen er ved at gå ned."

Jeg forlod hende – harmfuld på mig selv. Jeg havde ladet ord falde, som kunne vække mistanke hos hende om min abnorme sjælelige tilstand, – og det var jeg mest bange for af alt. Desuden skammede jeg mig over min lavhed: at sige sådan noget til min broders forlovede! Jeg vandrede langsomt hjemad og gik ind i parken gennem en privat låge i stedet for henne ved forhuset. Da jeg kom nærmere op mod huset, så jeg en mand komme løbende i fuld fart ud fra stalden og tværs over vejen. Var der monstro sket noget hjemme? Nej, det var sagtens blot et

af faders punktlige forretningsærinder, som skulle besørges i denne hovedkulds fart. Ikke desto mindre påskyndede jeg mine skridt, uden nogen bestemt grund, og var snart inde i huset. Jeg vil ikke dvæle ved den scene, jeg så der. Min broder var død – kastet af hesten og dræbt på stedet af en hjernerystelse. Jeg gik op på det værelse, hvor han lå, og hvor fader sad ved siden af ham, som et billede på stum fortvivlelse.

Jeg havde søgt at undgå fader mere end nogen anden siden vor hjemkomst, for den skarpe antipati mellem vore naturer havde gjort mit indblik i hans indre Jeg til en stadig pine for mig. Men nu, da jeg gik op til ham og stod ved siden af ham i tavs sorg, følte jeg en ny magt, som førte os nærmere sammen, end vi nogensinde havde været. Fader havde haft lykken med sig i denne pengetjenende verden, og han kendte hverken til åndelige eller legemlige lidelser. Den tungeste sorg, der havde ramt ham, var hans første kones død; men han ægtede jo snart efter min moder, og jeg husker, at for min skarpe barnlige iagttagelse var han ganske den samme en uge efter hendes død, som han altid havde været. Nu først, nu var endelig sorgen kommet – og det i alderdommen, der lider så meget mere ved at se sin stolthed og sine forhåbninger blive knust, som dens stolthed og håb er så snævre og prosaiske. Hans søn skulle snart have været gift – og ville jo rimeligvis have stillet sig op til næste valg; og det var for denne søns skyld, han hvert år havde købt nye jorder og havde søgt at afrunde godset. Hvor er det ikke dræbende at leve og gøre det samme år efter år uden at vide, hvorfor man gør det! … Skuffet ungdom og lidenskab er måske mindre at beklage end skuffet alderdom og verdslighed.

Da jeg så ind i faders fortvivlede hjerte, blev jeg bevæget af inderlig medlidenhed med ham, og den lagde grunden til en ny kærlighed – en kærlighed, der voksede og blev stærk til trods for den bitterhed, han betragtede mig med i de første par måneder efter min broders død. Hvis ikke min medfølelse for ham, – den første dybe medfølelse i mit liv – havde gjort mit sind mildere, ville det have smertet mig at se, med hvilken ærgrelse fader overførte arveretten på mig, og hvor han var vranten over, at skæbnen havde bebyrdet ham med at sørge for mig, som om jeg var et væsen af betydning. Kun nødtvungent begyndte han at tage hensyn til mig. Enhver Askepot, som en andens død har åbnet adgang til en mere fremragende stilling for, vil nok kunne forstå, hvad jeg mener.

Lidt efter lidt vandt jeg dog hans tilbøjelighed ved min nye villighed og eftergivenhed mod ham – virkninger af det tålmod, som min medfølelse affødte – og han begyndte at prøve på at få mig til at udfylde min broders plads, så godt som min svagere personlighed ville tillade det. Jeg så, at han glædede sig over den udsigt, jeg efterhånden fik til at blive Berthas mand; ja i tilfælde af, at det skete, tænkte han endog på, – hvad han aldrig havde haft i sinde med Alfred – at hans søn og svigerdatter skulle bo sammen med ham. Mine blidere følelser overfor fader gjorde denne tid til min lykkeligste tid, siden jeg var barn, – disse sidste måneder, hvori jeg holdt fast ved min salige drøm om at elske Bertha, ved at længes efter, tvivle og håbe på, at hun ville elske mig igen. Hun holdt sig i en vis afstand fra mig siden min broders død, og også jeg blev holdt tilbage – både af hensyn til min broders minde og af ængstelse for det indtryk, mine uventede ord havde efterladt. Men den skillevæg, som vor

fælles tilbageholdenhed satte imellem os, bragte mig endnu mere fuldstændigt i hendes magt. Det betyder intet, hvor tomt det allerhelligste er, når blot forhænget er tæt nok! Så ubetinget trænger vor sjæl til noget skjult og uvist for at kunne opretholde tvivlen og håbet og iveren (der er dens hele livsånde), at hvis den ganske fremtid blev lagt frem for os undtagen netop den dag i dag, ville hele menneskeslægtens interesse samles spændt om de timer, som lå mellem nuet og den afslørede fremtid. Vi ville jage efter det uvisse i denne ene morgen og denne ene eftermiddag; vi ville styrte som vilde til Børsen, til den sidste mulighed for spekulation, held eller skuffelse: vi ville få en syndflod af politiske profeter, som forudsagde kriser eller ikke-kriser i de eneste fire og tyve timer, hvori der kunne forudsiges noget. Tænk dig menneskeheden, når alle muligheder var lagt fast undtagen en eneste, som ville blive indlysende, så snart en sommerdag var henrunden, men som i mellemtiden kunne være genstand for spørgsmål, hypotese og debat.

Kunsten og filosofien, litteraturen og videnskaben ville kaste sig som bier over denne ene mulighed, der endnu havde sandsynlighedens honning i sig, og det så meget desto ivrigere, som dens glæde ville høre op ved solnedgang. Vore drifter, vor sjælelige virksomhed kan ikke bedre forsone sig med tanken om fremtidig stilleståen, end vort hjertes slag eller vore musklers bevægelighed formår at gøre det.

Den slanke, guldhårede Bertha, hvis nærværende tanker og følelser var mig en gåde midt i min trættende viden om de andres sjæle, var for mig som et sådant eneste ukendt "i dag", som en eneste hypotetisk mulighed, der skulle forblive tvivlsom indtil solnedgang, og hele min naturs indeklemte, opdæmmede

håb og frygt, tro og mistro brød brusende ind i dette ene, snævre løb.

Hun fik mig til at tro, at hun elskede mig. Skønt hun aldrig talte med mig i anden tone end sin *badinage* og muntre overlegenhed, berusede jeg mig i den tanke, at jeg var nødvendig for hende, og at hun ikke var rigtig tilpas, med mindre jeg var hos hende og kunne lide under hendes skæmtefulde tyranni. Det koster en kvinde så lidt at bedåre os således! Et halvt undertrykt ord, et øjebliks pludselige tavshed, selv et lille anfald af drillesyge, som går ud over os, vil være hashish for os i lange tider. De fineste tråde af næsten umærkelige tegn satte hun mig til at væve sammen til den idé, at hun stedse ubevidst havde elsket mig højere end Alfred, men at hendes flygtige pigesind var blændet af æren ved at blive beundret og valgt af en mand, der gjorde en så glimrende figur i verden, som min broder havde gjort. Hun gjorde så yndigt nar ad sig selv for sin forfængelighed og ærgerrighed. Hvad brød jeg mig om mit ulykkelige fremsyn, nu, da det var mig, der besad alle min broders fortrin, undtagen måske i det højeste hans personlige! Vore søde illusioner er ofte bevidste bedrag, lig smukke farveindtryk, som vi ved frembringes af bogguld, glasskår og klude.

Vi holdt bryllup atten måneder efter Alfreds død, en kold, klar aprilmorgen, da det var hagl og solskin på engang; og Bertha i sin hvide silkekjole med lysegrønne blade, med sit blege ansigt og sit lyse hår, så ud som morgenens ånd. Fader var gladere, end han havde troet, han nogensinde kunne blive igen; når jeg først blev gift, mente han, ville min karakter gennemgå en ønskelig forandring, så jeg kunne blive praktisk

og verdslig nok til at indtage min plads i samfundet mellem fornuftige folk. Berthas takt og skarpsindighed satte han nemlig højt, og han var vis på, at hun ville få mig ganske i sin magt og gøre mig til hvad som helst, hun ville; jeg var jo kun en og tyve år og dødeligt forelsket i hende. Stakkels fader! Dette håb holdt han fast ved endnu noget ud over vort ægteskabs første år, og det var endnu ikke helt udslukt, da et slagtilfælde kom og frelste ham fra yderligere skuffelser.

Jeg vil skynde mig at komme gennem resten af min historie, uden at dvæle så udførligt som hidtil ved mit indre sjæleliv. Når folk er gode bekendte, taler de hellere sammen om, hvad der angår dem udadtil.

Vi levede i et evigt visitrend en lang tid, vi gjorde flotte middagsselskaber, og vakte sensation i nabolaget ved nye strålende ekvipager (fader havde nemlig ventet med at udfolde sin forøgede rigdoms glans, til hans søn skulle have bryllup), og vi gav vore bekendte rig lejlighed til at snakke om, hvor det dog var skade, at jeg gjorde så ynkelig en figur som arving og brudgom. Det trættende ved et sådant liv, alt det hykleri og den tomme høflighed, som jeg måtte døje dobbelt, først gennem min indre og så gennem min ydre sans, – ville have gjort mig gal, hvis jeg ikke havde besiddet den fortryllende ufølsomhed, som kommer af den første kærligheds lykke. En brud og brudgom, som er omgivet af alle rigdommens herligheder, som hvirvles gennem dagen af selskabslivets malstrøm, og som udfylder deres få ensomme øjeblikke med sparsomme kærtegn, de forberedes til deres fremtidige samliv, som novicen forberedes til klosteret – ved at prøve dets yderste modsætning.

Alle disse overfyldte, anstrengende måneder igennem forblev Berthas indre selv skjult for mig, jeg læste endnu kun hendes tanker i hendes ord og adfærd, vidste endnu ikke, om hun syntes om, hvad jeg gjorde og sagde, eller ej, og kunne endnu længes efter et kærligt ord eller overdrive meningen med et af hendes smil. Men jeg opdagede snart i hendes adfærd imod mig en voksende tilbageholdenhed, som undertiden var stærk nok til at kunne kaldes stolt kulde, som pinte og isnede mig, ret som haglen havde gjort det på vor bryllupsmorgen, men som hun dog ofte kun lod skimte ved behændig at undgå en *tête-à-tête*, en spadseretur eller en middag, som jeg havde glædet mig til.

Det smertede mig dybt, ja det var næsten, som mit hjerte skulle briste, da jeg følte, at min korte lykkes sol var ved at gå ned; men stadig hang jeg dog ved Bertha, ivrig efter at fange de sidste stråler af den salighed, som snart ville være forsvundet for stedse, håbende og ventende på en aftenrøde, der måtte være så meget desto skønnere, som en mørk nat stundede til.

Jeg erindrer – og hvorfor skulle jeg ikke det? – den dag, da denne afhængighed og dette håb aldeles forlod mig, da min sorg over Berthas voksende kulde blev til en glæde, jeg så tilbage til med længsel, som man kan se tilbage på sine sidste smerter i et lammet ben. Det var lige efter faders sidste sygdom, som havde tvunget os til at trække os tilbage fra selskabslivet og leve mere for og med hinanden, samme aften, som fader var død. Den aften blev for første gang det slør løftet, der havde skjult Berthas sjæl for mig. Måske var det første gang fra det øjeblik, min kærlighed til hende begyndte, at denne lidenskab blev ganske ophævet af en anden, modsat følelse. Jeg

havde våget ved faders dødsleje, havde set det sidste usikre blik, som hans sjæl kastede på sit tilendebragte liv, og havde med et håndtryk givet ham den sidste svage kærlighedsytring. Hvad er alle vore hensyn til os selv, når vi har været vidne til en sådan sidste kamp? Efter at vi har været sammen med døden, er i de første minutter al forbindelse med det levende forsvundet fra vor følelse, undtagen netop den store forbindelse ved fælles natur og fælles skæbne.

I en sådan stemning traf jeg Bertha i hendes private dagligstue. Hun sad på en kanapé, med ryggen mod døren, med sine rige, lyse fletninger hængende ned over den fine hals. Da jeg lukkede døren, fo'r en kold skælven igennem mig, og jeg følte mig til mode, som om jeg var forhadt og stod så forfærdelig alene – en usikker, men stærk følelse, ligesom en forudanelse. Jeg ved godt, hvorledes jeg så ud i det øjeblik: for jeg så mig selv i Berthas sjæl, da hun løftede sine skarpe grå øjne op og stirrede på mig: en ussel åndeseer, omgivet af spøgelser ved middagstid, som skælvede, selv om ikke et blad rørte sig, og som ikke brød sig om, hvad andre folk satte pris på, men kun sukkede efter månestråler. Vi sad lige overfor hinanden og dømte hinanden. Nu var det øjeblik kommet, da alt blev mig klart, og jeg så, at mørket ikke havde skjult et landskab for mig, men kun en tom, prosaisk væg. Fra den aften og gennem alle de følgende hensygnende åringer så jeg helt ind i denne kvindesjæls snævre rum, så foragtelig listighed og ren intethed der, hvor det havde glædet mig at tro på tilbageholden sympati og på kløgt i strid med skjulte følelser, – så pigens flygtige forfængelighed gå over til kvindens beregnede koketteri

og planmæssige egoisme, – så kulde og antipati forhærdes til grusomt had, der piner blot for at få hævn.

For også Bertha følte på sin vis skuffelsens bitterhed. Hun havde troet, at min vilde poetiske lidenskab for hende ville gøre mig til hendes slave, og at hun således kunne få sin vilje i alt. Hendes negative, prosaiske natur kunne ikke forstå, at min ømfindtlighed var andet end svaghed. Hun havde troet, at min svaghed skulle give mig i hendes vold, og hun fandt, at den var en ustyrlig kraft. Der var blevet vendt op og ned på vor gensidige stilling. Før brylluppet havde hun ganske behersket min fantasi; for hun var en gåde for mig, og jeg udmalede mig de ukendte tanker, jeg skælvede for, som om de var hendes. Men nu, da hendes sjæl lå åben for mig, nu, da jeg var tvunget til at se hendes følelser, til at følge alle hendes smålige beregninger (før hun selv sagde eller gjorde noget), – nu havde hun ingen magt over mig, undtagen til at få mig til at gyse, nu var hendes herredømme forbi, fordi jeg ikke kunne påvirkes af noget indenfor hendes rækkeevne. Jeg var død for verdslig ærgerrighed, for livets forfængelighed, for alt hvad der kunne vække hendes indskrænkede fantasi, og jeg levede under indflydelse af kræfter, som hun ingen anelse havde om.

Ja, det var dog synd og skam, at hun skulle have sådan en til mand, og det fandt også alverden. En yndig, strålende dame som Bertha, der smilede ved enhver visit, der glimrede i balsalene, og førte den lette konversation, man hos en sådan dame kalder åndrighed, – hun kunne være sikker på at tage al sympati fra sin mand, især når han var svagelig, åndsfraværende og (som nogle var bange for) lidt forstyrret. Selv vore tjenestefolk beklagede hende. Men der var ingen

ordstrid imellem os, kulden og afstanden var vore hjerters hemmelighed; og hvis fruen gik en hel del ud og lod til ikke at bryde sig om herrens selskab, nå – var det så ikke naturligt? Den stakkel, – herren var jo så underlig! Jeg var venlig og retfærdig mod mine undergivne, men jeg vakte en sky, næsten hånlig medlidenhed hos dem; for folk af den klasse bestemmer kun sjældent deres agtelse for en anden efter hans karakter, de bedømmer mennesker, som de bedømmer mønter, og sætter pris på dem, der står i høj kurs.

Siden stod jeg Bertha så lidet i vejen, at det kunne synes underligt, hvor hendes had til mig kunne blive så dybt og brændende, som det blev. Men hun havde på en eller anden måde fået mistanke om, at jeg havde et mere gennemtrængende syn end andre, at jeg, i det mindste en gang imellem, kendte hendes tanker og hensigter, og hun begyndte at blive bange for mig, at føle en skræk, som nu og da slog om til udfordrende trods. Uophørligt tænkte hun på, hvorledes hun kunne løses fra det forhadte bånd til et væsen, som hun på en gang foragtede som en forrykt og frygtede som en inkvisitor. Længe levede hun i det håb, at min ulykke ville drive mig til selvmord. Men selvmord lå ikke for min natur, jeg var for meget behersket af tanken om, at jeg var i ukendte kræfters hånd, til at tænke på at befri mig ved egen magt. For min egen skæbne var jeg blevet fuldkommen ligegyldig; mit eneste brændende ønske var blevet skuffet, og driften herskede ikke længere over visheden. Af den grund tænkte jeg aldrig på at gøre skridt til fuldkommen skilsmisse. Hvorfor skulle jeg søge hjælp, når jeg kun led af følgerne af en gerning, som jeg havde gjort med fuldstændig fri vilje? Det ville ligne en, der havde ønsker at

tilfredsstille, – og jeg ønskede intet. Bertha og jeg fjernede os mere og mere fra hinanden. Det er let for den rige at leve gift og dog alene.

Dette liv, som jeg har skildret i få sætninger, udfyldte en hel årrække. Så megen elendighed, en så langsom og forfærdelig vækst af had og synd kan samles i et par sætninger! Og folk dømmer hinandens liv i sådanne! De sammenpresser deres meddødeliges levned og udtaler dommen over ham efter syntaksen og føler sig vise og dydige, føler sig som sejrherrer over alle de fristelser, de udtrykker i velvalgte prædikater. Syv års elendighed glider så let hen over deres læber, som aldrig har talt dem i minutter, fulde af skuffelse, af hovedbrud og hjertebanken, af frygt og forgæves kamp, af anger og fortvivlelse. Vi lærer *ord* udenad, men ikke deres mening; *den* må betales med vort hjerteblod og presses ind i vore fineste nervefibre.

Men jeg vil skynde mig at gøre min historie færdig. Det vil kun være rimeligt at gøre det kort; både over for dem, der forstår mig, og dem, der aldrig vil forstå mig.

Nogle år efter faders død sad jeg en vinteraften henne ved kaminen i mit bibliotek, – i den lænestol, som havde været faders, – da Bertha åbnede døren og kom hen imod mig med et lys i hånden. Jeg kendte den baldragt, hun havde på, – den hvide balkjole med de grønne juveler; vokslyset skinnede på de glitrende stene og belyste medaljonen med den døende Cleopatra på pladen. Hvorfor kom hun her ind, før hun gik ud? Jeg havde ikke i flere måneder set hende i biblioteket, hvor jeg plejede at sidde. Hvorfor stod hun nu foran mig, med lyset i hånden, med sine hånlige øjne stirrende på mig og med den

glimtende slange som en fortrolig dæmon på brystet? Jeg troede, at denne opfyldelse af mit syn i Wien bebudede en frygtelig krise i mit liv; men nu, da Bertha stod foran mig, så jeg intet andet i hendes sjæl end foragt for den dybe elendighed, jeg vendte blikket imod hende med. "Vanvittige idiot, hvorfor kan du ikke tage livet af dig selv, hvad?" – det var hendes tanke. Men hun samlede sig igen for at udrette sit ærinde og talte højt. Det tilsyneladende ligegyldige ved sagen stod i en latterlig modsætning til det, jeg i min angst og spænding havde ventet.

"Jeg har måttet fæste en ny pige. Fletcher skal giftes, og beder, om du vil lade hendes mand få værtshuset og gården i Molton; jeg vil gerne have, at han får det. Du må love ham det nu straks, for Fletcher skifter i morgen tidlig, – og i en fart, for jeg må skynde mig."

"Ja vel, lov ham det blot," sagde jeg ligegyldigt, og Bertha fejede igen ud af biblioteket.

Jeg var altid bange for at komme sammen med nye folk, og det desto mere, når det var en, hvis åndsliv plagede mit modstræbende klarsyn ved dumme, verdslige trivialiteter. Men i særdeleshed var jeg bange for at se denne ny pige, fordi jeg havde fået hendes ankomst at vide i et øjeblik, som jeg ikke kunne lade være at sætte i forbindelse med en ulykke: jeg følte en ubestemt angst for, at hun skulde spille en rolle i mit livs sørgelige drama – at et eller andet syn ville vise mig hende som en ond ånd. Da jeg til sidst blev nødt til at træffe sammen med hende, forvandledes den ubestemte angst til afgjort uvilje. Hun var en høj, mager og mørkøjet kone, denne madam Archer, og køn nok til at hun kunne sætte kransen på sin hårde, rå natur med et anstrøg af modbydeligt, frækt koketteri. Allerede det var

tilstrækkeligt til at få mig til at afsky hende, helt bortset fra den foragt, hun betragtede mig med. Jeg så ikke meget til hende, men jeg opdagede, at hun i en fart blev yderst fortrolig med sin frue, og en otte-ni måneder senere begyndte jeg i Berthas sjæl at opdage en blandet følelse af frygt og afhængighed overfor denne kone; jeg så fremdeles, at denne følelse hang sammen med utydelige billeder af boudoirscener ved lys og med indelukken af *noget* i Berthas kabinet. Imidlertid var jeg kun så sjældent og så kort ad gangen alene sammen med min hustru, at jeg ikke kunne forfølge billederne i hendes sjæl nøjere. Erindringerne om det forbigangne drages sammen af den hurtige tanke, indtil de ofte knap har mere tydelig lighed med den ydre virkelighed, end bogstaverne i et orientalsk alfabet har med de genstande, som var inspirationen til dem.

Desuden var der i det sidste års tid foregået en forandring i min åndelige tilstand, som blev mere og mere fremtrædende. Mit indblik i andres sjæle blev mere tåget og ustadigt! Alt, hvad der var personligt i mig, syntes gradvis at dø bort, så jeg mistede det organ, andres bevægelser og handlinger kunne indvirke på mig igennem. Men samtidig med, at det pinefulde klarsyn forsvandt, udviklede der sig atter noget nyt, som jeg antog, – hvad da også senere har bekræftet sig – var en forudseen af upersonlige, ydre scener. Det var, som om båndet mellem mig og mine medmennesker løsnedes mere og mere, mens derimod min forbindelse med det, vi kalder det livløse, trådte i kraft igen. Jo mere jeg levede borte fra samfundet, og efterhånden som min ulykke sank fra den kæmpende lidenskabs høje bølger til den daglige smertes sløvhed, desto hyppigere og mere levende blev den slags billeder, som jeg

havde set af Prag, – jeg så fremmede byer, sandede sletter, kæmpemæssige ruiner, bjergpas under en nathimmel med ukendte stjerner, græshøje, pletvis belyste af aftensolens stråler gennem løvet: jeg befandt mig midt i sådanne landskaber, og i alle disse mægtige billeder var der noget, som knugede mig ned, noget ukendt og ubarmhjertigt. For den stadige lidelse havde udslukt al tro i mig; for den yderligt ulykkelige – den ikke elskende og ikke elskede – er ingen religion mulig, ingen tilbedelse uden af djævle. Og ved siden af alt dette kom stadig synet af min egen død igen, – smerterne, kvælningen, den sidste kamp, da jeg forgæves skulle snappe efter livet.

Således stod sagerne ved udgangen af det syvende år. Mit abnorme indblik i andres bevidsthed havde fuldstændig forladt mig, og i stedet for at trænge ind i andres sjæleliv levede jeg stadig i min egen ensomme fremtid. Bertha så, at jeg havde forandret mig meget. Forunderligt nok lod hun på den sidste tid til at søge lejlighed til at være ene med mig og førte den slags kølige, men dog fortrolige samtaler, som mand og hustru plejer at føre, når de lever sammen i høflig og uigenkaldelig afstand fra hinanden. Jeg fandt mig i det med sløv eftergivenhed og uden at føle interesse nok for hendes motiver, til at jeg skulle iagttage hende skarpt; men dog kunne jeg ikke lade være at bemærke noget triumferende og ophidset i hendes adfærd og ansigtsudtryk, – noget, som var alt for fint til, at det kan beskrives i ord og toner, men som bragte én til at tro, at hun gik rundt i en spændt forventning.

Det eneste, jeg imidlertid følte, var tilfredshed over, at hendes indre selv atter var lukket for mig; og jeg kunne lige frem fryde mig, når jeg misforstod hende, eller når jeg i min

åndsfraværenhed slet ikke vidste, hvad hun havde sagt. Jeg husker godt hendes blik og smil en dag, da jeg således havde svaret hen i vejret, og hun sagde:

"Jeg havde altid troet, at du var en clairvoyant, men nu ser jeg, du er blevet endnu sløvere end andre mennesker."

Jeg svarede intet. Det faldt mig ind, at hendes ny påtrængenhed kunne have haft til hensigt at lade mig prøve min magt til at opdage hendes hemmeligheder; men jeg opgav straks igen denne tanke, for hendes følelser og handlinger havde aldeles ingen interesse for mig, og hvilke fornøjelser hun end ville søge, havde jeg ikke i sinde at standse hende. Endnu beklagede jeg stedse enhver levende skabning, og Bertha levede jo også, – også hun var udsat for at blive ulykkelig.

På dette tidspunkt indtraf der en begivenhed, som vakte mig noget af min sløvhed, hvad jeg aldrig havde troet kunne ske. Det var et besøg af Charles Meunier, der havde skrevet mig til, at han kom til England for at hvile sig efter sit anstrengende arbejde – og han havde lyst til at besøge mig. Han var nu europæisk berømt, men hans brev var et udtryk for den klare erindring om tidligere venskab, tilbøjelighed og sympati, der er uadskillelig fra sjælsadel, og jeg fik en fornemmelse af, at hans komme ville blive mig en forbigående genopstandelse til en lykkeligere fremtid.

Han kom, og vi fornyede vore gamle glæder ved lange ture sammen, skønt vi i stedet for bjerge og gletsjere og den vidtstrakte, mørkeblå sø måtte nøjes med bakker, damme og kunstige plantninger. Årene havde forandret os begge; men hvor uligt var ikke resultatet? Charles Meunier gjorde nu en glimrende figur i selskabslivet; elegante damer hørte på ham,

og enhver adelsmand, som ville have ord for at kunne noget, pralede af sit bekendtskab med ham. Han undertrykte med den yderste finfølelse den skuffelse, han må have følt ved vort første møde, så vel som ethvert ønske om at blive bekendt med min stilling og mine omstændigheder, og søgte ved hele sit indtagende væsen at gøre vort gensyn behageligt. Bertha blev meget forundret over den uventede elskværdighed hos en gæst, som hun havde ventet kun var præsentabel på grund af sin berømthed, og hun viste sig i alt sit koketteri og sin hele fuldkommenhed. Det lod til, at det lykkedes hende at vinde hans beundring, for han var meget opmærksom og smigrende imod hende. Jeg følte mig så vel tilpas sammen med ham, især på vore ensomme vandringer, når jeg lyttede til hans underfulde fortællinger om hans videnskabelige erfaring, at jeg mere end en gang, når talen drejede sig om sygdommenes psykologiske forhold, tænkte på, om jeg ikke turde betro ham min skæbnes hemmelighed. Kunne hans videnskab ikke have et middel også for mig? Eller kunne der ikke i det mindste findes forståelse og sympati for mig i hans store, modtagelige sjæl? Dog, denne tanke blussede kun nu og da op og døde hen, inden den kunne blive til ønske. Den skræk, jeg havde for igen at trænge mig ind i en anden sjæls hemmelighed, fik mig ved et uforklarligt instinkt til at drage sløret tættere om min egen, ligesom vi mekanisk udfører den bevægelse, vi savner hos en anden.

Da tiden til Meuniers afrejse nærmede sig, indtraf der en begivenhed, som vakte en del uro i huset, idet den lod til at gøre et overraskende stærkt indtryk på Bertha, der ellers syntes utilgængelig for kvindelige rørelser, og som holdt selv sit had i

stram tømme. Det var hendes pige, madam Archer, der pludselig var blevet farlig syg. Kort før Meuniers ankomst var Bertha og hun blevet uenige, rimeligvis på et besøg hos en familie langt borte, hvortil hun var fulgt sammen med sin frue. Jeg havde hørt Archer tale i en så uforskammet tone, at det forekom mig at være grund nok til øjeblikkelig at jage hende på døren. , men hun fik aldeles ikke sin afsked, tvært imod lod Bertha til at tage roligt imod alle dette fruentimmers ubehageligheder. Jeg blev endnu mere forundret ved at se, hvor nær Bertha tog sig hendes sygdom, at hun sad ved sengen dag og nat og ikke ville tillade nogen anden at indtage hendes plads. En dag var vor læge tilfældigvis ude, hvad der gjorde Meuniers nærværelse dobbelt velkommen, og han lod til at tage sig af sagen med en så usædvanlig interesse, at jeg afbrød ham, bedst som han sad og grundede, efter at han havde aflagt et besøg hos den syge.

"Er det et særdeles mærkeligt sygdomstilfælde, Meunier?"

"Nej," svarede han, "det er et angreb af *peritonitis*, der er slemt nok, men for resten ikke anderledes end så mange andre tilfælde, jeg har iagttaget. Men jeg vil sige dig, hvad jeg har i sinde. Jeg vil gøre et eksperiment med den kone, hvis du giver mig lov til det. Det kan ikke skade hende, og det vil ikke gøre ondt – for jeg udfører det ikke, før al følelse er forbi. Jeg vil prøve virkningen af at overføre nyt blod i hendes årer, når hjertet i nogle minutter har hørt op at slå. Jeg har atter og atter gjort det eksperiment med dyr, som er døde af samme sygdom, og det med overraskende heldige resultater; nu må jeg forsøge det med et menneskeligt væsen. Jeg har mine små rør med mig i et foderal, og resten af apparatet kan laves i en fart. Jeg bruger

mit eget blod – tager det fra min egen arm. Konen, er jeg overbevist om, lever ikke natten over, og du må derfor love at være mig behjælpelig med eksperimentet. Jeg kan ikke gøre det uden en hjælper; og det ville sagtens ikke være rådeligt at få fat på en af jeres landsbydoktorer."

"Har du talt med min kone om sagen?" spurgte jeg; "for hun lader til at tage sig særdeles meget af denne kone, som var hendes betroede pige."

"Sandt at sige," svarede Meunier, "så jeg helst, at hun ikke fik noget at vide. Kvinder gør altid uovervindelige vanskeligheder i sådanne sager, og virkningen på det døde legeme kan være rædsom. Du og jeg må blive oppe sammen og have alt parat. Hvis visse symptomer viser sig, henter jeg dig ind, og i det rette øjeblik må vi sørge for at få alle andre ud af værelset."

Jeg behøver ikke at gengive mere af vor samtale om sagen. Han gik grundigt ind på enkelthederne og overvandt mine betænkeligheder, så han fik mig til at afvente det eventuelle resultat med blandet frygt og nysgerrighed. Vi gjorde nu alt i stand, og han instruerede mig i min rolle som hjælper. Han havde ikke fortalt Bertha, at han var sikker på, Archer ville ikke leve natten over, og han søgte nu at overtale hende til at forlade patienten og unde sig lidt ro. Men hun anede, at døden var for hånden, og troede, at han blot ville skåne hendes nerver: derfor nægtede hun at forlade sygeværelset. Meunier og jeg sad oppe i biblioteket: han gik ofte lidt op til den syge og så, at anfaldet netop tog den vending, han ventede. Engang sagde han til mig: "Kan du tænke dig, om denne kone skulle have grund til at nære fjendskab mod sin frue, der jo er hende så hengiven?"

"Jeg tror, der har været lidt misforståelse imellem dem, før hun blev syg. Men hvorfor spørger du om det?"

"Fordi jeg har lagt mærke til, at i de sidste fem-seks timer – rimeligvis efter at hun har mistet alt håb om at komme sig – er der ligesom en trang hos hende til at sige noget, men smerterne og matheden forbyder hende at udtale sig, og hun har et afskyeligt udtryk i øjnene, som hun uafladeligt vender mod sin frue. I den sygdom, hun har, bliver ånden ved at være ualmindelig klar lige til det sidste."

"Den ondskab forundrer mig aldeles ikke hos hende," sagde jeg. "Det er en kone, som jeg altid har haft afsky for, men hun har forstået at liste sig ind i sin frues kridthus."

Derefter tav han og så adspredt ind i ilden, indtil han gik oven på igen. Denne gang blev han længere borte end sædvanlig, og da han vendte tilbage, sagde han roligt: "Kom så."

Jeg fulgte ham ind i det værelse, hvor døden herskede. De mørke gardiner om den brede seng dannede en baggrund, som stærkt fremhævede Berthas blege ansigt, da jeg trådte ind. Det gav et sæt i hende, da hun så mig, og hun så på Meunier med et vredt, spørgende blik; men han tyssede med hånden, mens han stirrede på den døende kone og følte hendes puls. Ansigtet var indskrumpet og spøgelsesagtigt, panden dækket med kold sved, og øjenlågene skjulte næsten helt de store sorte øjne.

Et øjeblik efter gik Meunier hen til Bertha og bad hende med sin sædvanlige venlige høflighed om at overlade patienten til os, – vi skulle gøre alt for hende – hun var ikke længere i stand til at sætte pris på kærlig pleje. Bertha nølede og var næsten villig til at give efter. Hun så hen på det dødblege ansigt som for at se, om hans forsikring virkelig var sand; da blev de lukkede øjenlåg

atter åbnet, og det så ud, som om de bristende øjne så hen til Bertha. Hun gyste og satte sig igen ved hovedgærdet, hvorved hun altså tilkendegav, at hun ikke ville forlade stuen.

Øjenlågene blev ikke mere løftet. Jeg så hen på Bertha, som hun sad der og stirrede på den døendes ansigt. Hun var iført en rig peignoir, og hendes blonde hår var halvt skjult af en kniplingskappe. I sin dragt var hun, som altid, en elegant dame, værdig til at figurere på et maleri af det moderne aristokratiske liv; men jeg spurgte mig selv, hvorledes dette ansigt nogensinde havde kunnet forekomme mig at tilhøre en kvinde, som gemte minder om sin barndom, som var i stand til at lide, som trængte til at elskes? Hendes træk forekom mig i dette øjeblik så unaturligt skarpe, hendes øjne så usigeligt hårde og vilde – hun lignede en grusom udødelig, der fryder sig ved en døende slægts sidste kamp. For der fo'r som et glimt over disse hårde træk, da det sidste suk var draget, og vi følte alle, at nu var det mørke slør helt faldet for. Hvad hemmelighed kunne Bertha have haft med denne kvinde? Jeg vendte mig bort af skræk for at mit klarsyn skulle vende tilbage. Jeg følte, at Bertha havde vogtet på dødsøjeblikket som på seglet for hendes hemmelighed, og jeg takkede min Gud for, at den kunne forblive skjult for mig.

Meunier sagde roligt: "Det er forbi," og bød Bertha armen. Hun fandt sig i at blive ført ud. Jeg tænker, at det var efter hendes ordre, at to vågekoner kom ind til os. Da havde Meunier allerede åbnet pulsåren i den tynde, stive hals, som lå der på puden, og jeg sendte dem bort og sagde, at de skulle vente, til vi ringede; doktoren, tilføjede jeg, havde en operation at foretage, – han var ikke sikker på, at døden var indtrådt. I det næste

kvarter glemte jeg alt, undtagen Meunier og hans eksperiment, der optog ham så fuldstændigt, at jeg tror, hans sanser var døve for alt, hvad der ikke hørte med til det. Det var min bestilling at passe den kunstige indånding efter transfusionen, og jeg kunne se den vidunderlige, langsomme tilbagevenden til livet; brystet begyndte at hæve sig, åndedrættet blev tydeligere, øjenlågene hævede sig, og sjælen syntes at vende tilbage under dem. Så hørte vi op med den kunstige indånding; men åndedrættet vedblev og selv læberne bevægede sig.

I det samme hørte vi døren gå; jeg antager, at Bertha havde fået at vide af konerne, at de var sendt ud; måske havde en ubestemt skræk drevet hende her ind igen, for hun så forfærdet ud. Hun kom hen til fodenden af sengen og udstødte et kvalt skrig.

Den døde kvindes øjne stod vidt åbne og mødte hendes i fuld genkendelse, – en hadefuld genkendelse. Pludselig hævede den hånd sig truende imod Bertha, som hun havde troet var sænket for stedse, det indfaldne ansigt rørte sig krampagtigt, og den hæse, vilde stemme sagde:

"Du tænker på at forgive din mand ... Giften er i det sorte kabinet ... det var mig, der købte den ... Du lo ad mig og løj mig på, for at gøre mig afskyet ... for du var skinsyg på mig ... Fortryder du det ... nu?"

Læberne mumlede endnu, men man hørte intet mere tydeligt. Snart var der ingen lyd længere, – blot en umærkelig bevægelse, – og så var flammen atter udslukt. Hendes hjertes strenge var stemt til had og hævn; livets ånd havde anslået dem et øjeblik og var så forsvundet for evigt. Gode Gud! er det at leve op igen ... at vågne med vor ustillede tørst, med vore uudtalte

forbandelser på læberne, med vore muskler rede til at udføre deres halvt begåede synder?!

Bertha stod bleg og skælvende ved foden af sengen, uden at kunne finde hjælp, uden at kunne finde på en udflugt, som et listigt dyr, hvis skjulesteder er omgivet af fremtrængende flammer. Selv Meunier stod som lynslået, i dette øjeblik var livet ikke et blot videnskabeligt problem for ham. For mig var denne scene ligesom hele min tilværelse: rædsel var jeg fortrolig med, og den nye åbenbaring var mig kun som en gammel smerte, der kom igen under andre omstændigheder.

Siden har Bertha og jeg levet hver for sig, hun i vort nabolag med vor halve formue, jeg som vandrer i fremmede lande, indtil jeg kom hjem til England igen for at dø. Bertha lever beundret og beklaget, for hvad kunne jeg vel have mod den elskværdige dame, som enhver anden ville være blevet lykkelig med? Der havde ikke været noget vidne til scenen i dødsværelset uden Meunier, og så længe han levede, havde han lovet mig at være tavs.

En enkelt gang hvilede jeg, træt af at vandre, på en eller anden yndlingsplet, og mit hjerte droges til mændene og kvinderne og børnene, som jeg blev bekendt med; men jeg blev drevet bort af angst for, at mit gamle klarsyn skulle komme igen, drevet bort for uophørligt at leve alene, knuget af det ene ukendte, der åbenbarede sig i og dog skjultes af himlens og jordens tæppe. Indtil endelig sygdommen anfaldt mig og tvang mig til at blive her – tvang mig til at leve i afhængighed af mine tjenestefolk. Og så kom klarsynets forbandelse, min dobbelte bevidsthed kom igen og har aldrig siden forladt mig. Jeg kender

alle deres smålige tanker, deres hele tvungne og sløve medfølelse.

I dag skriver vi den 20. september 1850. Jeg sidder her i denne stol og længes efter døden, træt af mit evindelige fremsyn. Jeg har set på disse bogstaver utallige gange. Jeg sidder just og stirrer efter en lille blå flamme i ilden, og min lampe brænder lavt: så kommer den frygtelige hoste, indtil endelig dødskampen har grebet mig – – –

Om "Det løftede slør"

Forfatter: George Eliot (1819-1880).
Første udgave: *The Lifted Veil*, i *Blackwood's Edinburgh Magazine*, Edinburgh/London, juli 1859.
Denne udgave efter: *Et forfejlet liv.* Af George Elliot. Flensborg Avis 1.–16. april 1879.
Oversætter: Ikke oplyst i forlæg.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Caspar David Friedrich (1774-1840): *Der Wanderer über dem Nebelmeer* (1818).

ISBN 978-87-7628-481-7
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-635-5 (Ølstykke 2019).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk